

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунист партиясының

Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,

ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1925 чылда
үндөзилгенин

БИСТИН ОБЛАСТА (1 арын).
Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орденнер болгаш «Иениң медалы» медальдар-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Чарлыы (1 арын).
О. Сирия-оол.—Кежеэки партия школаларына удуртулганы экижилдер (2 арын).

В. Мактар.—Ажылда чедишкени-нерни улам быжыглаар (2 арын).
С. Сюрюк-оол.—Шултувустун херээвис (2—3 арыннар).
К. Ильин.—Кызылдың А. С. Пушкин аттыг библиотеканында (3 арын).
С. Тушков.—Районнук мурнакчылары (3 арын).

М. Өлчей-оол.—Төрөл соңуурга-лының камгалакчызы (3 арын).
Совет-Герман катышкан комиссияның дыңнады (4 арын).
А. Меркулов.—Румын улустун төөгүлүг тилелгези (4 арын).
1953 чыл—Кыдат Улус Республиканың экономиктиг тургузуушкуну-да чаа чедишкениниң чылы (4 арын).

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

Шинтирлерниң күүселдези дээш доктаамал ажилдаар

Совет улус эрткен 1953 чылды ажил-агый болгаш культура тургузуушкунун бүгү улаштырына чаа-чаа чедишкени-биле үдээш, бешки беш чыл планының дөртүгү чыгы—чаа 1954 чылче бүзүрлөгү болгаш өөрүшкү-биле кирген. Ажыл-агый, культура тургузуушкунун күрүне планнарын болгаш онаалдарын хуусаа бетинде чедишкениниң күүседириниң чаа сорулгалары болза, ажил-агыйның бүгү адырларына, партияни удуртулганың денгелин улам беддирер, массаның чогадыкчы инициативанын болгаш идепкейни бүгү-ле хемчеглер-биле калбартырар чер-черин партия организациаларындан негеп турар.

Бистин коммунист партиясы коммунисттиң тилелгези дээш демисеге улус массаларының баштыкчызы болгаш организацианы ролун алдарлыг күүседип, организацианы ажилда кол чүүл болур күүселдени хыналдазына улуг кичээниги уландырган. Амгы үеде партия кижиниң идепкейи болгаш инициативаны каянчызындан-даа артык өскен. Тыва областың колхозтарының, бүдүрүлгелер болгаш албан черлериниң партия эге организациалары улам быжыккан, партияниң организацианы болгаш политиктиг ажилды денгели бедээ.

Партия райкомнарының, хооромунуң база эге организациаларының ажил-чорудулгазына партияниң массаларыны контролю күштеген. Пленумнарын, актив хуралдарының, эге организациаларының коммунисттериниң ниити хуралдарының эртип турарының организацианы болгаш идепкейи денгели бедээ. Чоокта чаа партия эге организациаларына отчеттар болгаш сонгулдалар, районнарын партия конференциялары шүгүмчүлөдүп, бот-шүгүмчүлөдүп лозунгузунуң адаа-биле эрткилээ.

Күүселдени хыналдазының дугайында айтырлыгы чер болганда-ла партия организациалары боттарының хуралдарына чугаалажып турар апарган. Ооң түнелинде организацианы ажил элээн экижээ. Бий-Хем районун «Кызыл тараачы» колхозта партия эге организацианы (секретары эш Кунаев) областа эки ажилды организациаларының бирээни апарган. Коллективтиг удуртулганың принципинде эки сагыттып келген. Бюроның болгаш бүгү коммунисттерниң хуралдары доктаамал чыдыдырып, шинтирлерниң күүселдени хыналданы, организацианы ажилды экижиткен. Ол ажилга колхозчу активтиң киржилгезин идепкейжиткен.

Колхоз 1953 ажил-агый чылын чедишкенини дооскан. Бо чылдың чакы тарылгазына үрезин уруушкунуң бурун дооскан. Ийи ай бурунгаар колхозтун үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курсуунуң чаа өөредилге чылында ажилының дугайы партия организацианың хуралы чугаалашкан. Хурал тодаргай шинтирлерни үндүргөн. Ооң күүселдени партибюро эки организацианы зооветеринарияны болгаш зоотехниканы ийи-ийи бөлүмүрүн ажилдап турар. Курстун кайы-даа бөлүмнеринде өөредилгеге бүгү-ле таарымчалык байдалдар хандырылган. Кичээлдер дынакчыларыны идепкейлиг киржилгези-биле, үзүктелешкен чокка, эки шынарлыг чоруп турар.

Удуртуу дээр, директиваларының күүселдени хынаары болур. Ол негелдени четпес ботандырып турар СЭКП райкомнары болгаш партия эге организациалары бистин областа ам-даа бар. СЭКП-ниң Тогу райкомунуң бюрону хөй шинтирлерни үндүрүп турза-даа, а оларны амдыралга ботандыра дугайында чогуу кичээлдерин үндүргөн.

Курган. Областың үрезин ажилды колхозтары чурттуң язы-бүрү районнарында 1952 чылдагызындан 1953 чылда 50 катап хөй турнеп үрезиниң чоруткан. Каргапольский районун Калинин аттыг көдээ ажил-агый артелиниң колхозчу А. Юркинаны бригаданы мал чени корнеплодтарның үрезини өстүрениң талазы-биле кон-

гуу кичээниги салбайн турар. Эрткен чылдың мартта ол райкомунуң VII пленуму районнук колхозтарында мал ажилының хөгжүлденини дугайында айтыртыны чугаалашкаш, боттуг сорулгаларны айткан шинтирлерни үндүргөн. Күүселдени хыналдазы чок болганы-биле ук шинтир күүсетинээ. Район төрүүр малдарны өстүрер планын күүлетпез. «Май 1» колхоз мыйыстыг жода малдың өзүлдениниң планын чүгүле 98 хуу күүсеткен.

Оон ынай ол райком үш парторганизациаларының секретарларының отчеттарын бюрога болгаш пленумга чугаалашкан. Ол кирезинде-ле чоокта чаа болулаан отчет-сонгулдалыг хуралдарга ол организациаларының ийзиниң ажилы багай деп санааткан. Сүт-Хөл, Чаа-Хөл районнарын сөөлүг партия конференциялары ол райкомнарада күүселдени хыналдазы багай тургустунганын демделгез.

Мындыг кижиктерден алаш көөргө, күүселдени хыналдазын күшегдирер, организацианы удуртулганың денгелини партияның 1-өлп Комитетиниң негелдениниң денгелине чедир көдүрер, организацианы ажилды партияның политиктиг лозунгулары болгаш шинтирлерин амдыралга ботандырган турарын чеди алгы дугайында негелдени бистин чамдык партияни удуртуучулары амы-даа эки ботандырабайн турары тодаргай-дыр. Шинтирлерниң күүселдени харысалга чоң көөр чорук бюрократизмин эң-не айыылды болгаш хоралыг илерээшкени болур дээрзин медереп билдире чуула.

Ынчангаш удуртулганың бүгү системаның партия, совет, ажил-агый болгаш хөй-ниити организациаларының ажилына контролюду, күүселдени хыналдазын СЭКП райкомнары, хооромуну болгаш партия эге организациалары бүгү хемчеглер-биле улам күшегдирер керек. Шинтирлерниң күүселдени хыналдазын үзүктелешкени эвес, харын ажил-агыйның бүгү улаштырына үзүктелешкени чорудар, күүселдени хынаар болгаш организацианы херектиң бажына чогуур авторитеттиг кижилер—удуртуучулар боттары турар ужурулг.

Күүселдени хыналдазын чүгүлө үстүкү удуртуу ажилдакчылар чорудары-биле кызыгарлатынары, четпес практика дээрзи билдингир. Партия организациалары партияниң кижиктерден, активтиң, профэвилелдериниң, комсомолдун болгаш өске-даа хөй-ниитчи массалыг организациаларыны ол ажилга киржилгезин идепкейжидер, оларга дайнып ажилдаар, шүгүмчүлөдүп, ылангыча адааңдан шүгүмчүлөдүп бүгү хемчеглер-биле калбартыр болгаш деткир, илерээн четпестерни чогуур үезинде узуткаар. Советтерниң организациалары ажилыны күшегдирер база ажил-агыйга хүнбүр оперативтиг удуртулганы хандыра талазы-биле көдээ Советтер ажилдакчыларының харысалгазын бедилер керек.

Шын шүгүм, айтыртыны шын шинтирлерни бердинген соонда, ажил-херектиң чедишкени партияның шүгүмун амдыралга ботандыраары дээш организацианы ажилдан, кижилерни шыны-биле шилип алырындан, удуртуу органның шинтирлериниң күүселденини хыналдазында хамааржыр деп И.В.Сталинның өөредини партияни удуртуучулар кажан-даа утуп болбас. Ону бүгү партия организациаларының ажил-чорудулгазына доктаамал удуртулга болдуруп ажилдаар.

чуг эки түнелдерни чедип алган. Ол план өзүлгаар бир гектардан 4 центнер турнеп үрезини алыр тургаш, 17 центнерни ап, эң бедик дүжүттү ажаап алган. Узрезинерни сатылап сайгарганындан колхоз гектар бүрүздүндөн 44 муң 200 рубльдиң олча-ажыын алган. (СЭТА).

Дааранкычыларның сөзү

Чедишкени анаа-ла чедип келбес, ону кызымаккай күш-ажыл-биле, демисел-биле чаалап алыр деп чүвени дааранкыч комбинатының мурнакчылары эки билгенер. Ооң түнелинде дыка хөй дааранкычылар чыл планын ажыр күүсеткенер. Бүдүрүлгениң мурнакчылары Н. Новикова чыл планын 125 хуу, Е. Михайлова—125 хуу, Е. Рамашова—120 хуу, К. Воронникова—120 хуу, Зоя Толба—120 хуу күүсеткенер. Оларның даараан кылыгыларының шынары кончуг эки. Олар 1953 чылда комбинат бедик бүдүрүлгүг эки ажилдаан болза, ол шалыпчы бүдүрүлгелериниң одуруунга турар ийик, ынангаш бистин комбинаттың дирекция чери ажилды эки организацианы хомданчыг-дыр деп чугаалап турарлар.

Дааранкычылар чаа чылда оларга онаашкан үдүр норманы үргүлүп ажыр күүседип тургаш, бедик бүдүрүлгүг ажилдаарын хүлээнип турарлар.

Культура-чырыдышкын ажилдакчыларының семинары

Чоокта чаа Кызылдың көдээ районунуң культура-чырыдышкын ажилдакчыларының семинары болуп эрткен. Семинарга колхозтар клубтарының, библиотекаларының эргекеччилери болгаш кинофикацияны ажилдакчылары киришкен. Семинарны киржикчилери «И. В. Сталин, ССРЭ-ге социализмден коммунизмге чоорту шилчигенин баштайгы негелделериниң дугайында» деп темалыг лекцияны болгаш библиотекаларга, клубтарга кежеэлери, номчулга конференциялары канчаар эрттирер, библиотекаларыны, клубтарыны ажилы канчаар организациаар дугайында лекциялары дыңнап эрткен.

Семинарны киржикчилери боттарының ажилыны дуржулгазын солушканын, Баян-Көл клубунун эргекеччизи Бугаев, Элегес-Аксында кино механиги Лобанов олар ажилының дуржулгазын чугаалааннар.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орденнер болгаш „Иениң медалы“ медальдар-биле шаңнаар дугайында

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Чарлыы

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун 1944 чылдың август 18-те үндүргөн Чарлыын өзүлгаар ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун мурундан шаңнаары болза:

Тос уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИН АЛДАРЫ» ОРДЕННИН I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Жмак Екатерина Ефимовна — Кызыл районунуң Кара-Хаак көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.
2. Монгуш Мөңгө-Бады Чындывковна — Өвүр районунуң Хандагайты көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.
3. Черданцева Клавдия Дмитриевна — Улуг-Хем районунуң Шагаан-Арыг көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.

Сес уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИН АЛДАРЫ» ОРДЕННИН II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Алексеенко Грапида Ефремовна — Бий-Хем районунуң Устүү-Өөк көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.
2. Бегзи Силяинмей Чалбак-оол — Улуг-Хем районунуң «Күш-ажылдын хосту» колхозунуң колхозчузу.
3. Бирилей Матпа Маскыр — Улуг-Хем районунуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчузу.
4. Донгак Сүге Дамдыновна — Өвүр районунуң Хандагайты көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.
5. Монгуш Сүрүн Лопсановна — Чөөн-Хемчик районунуң «Кызыл тараачы» колхозунуң колхозчузу.
6. Пермакова Евдокия Исосфоновна — Бий-Хем районунуң Устүү-Өөк көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.
7. Саая Адайлык Комбуевна — Өвүр районунуң «Кызыл туку» колхозунуң колхозчузу.
8. Ховалыг Седен Кундуспай — Чөөн-Хемчик районунуң «Искра» колхозунуң колхозчузу.

Чеди уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИН АЛДАРЫ» ОРДЕННИН III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Багыштай Мургулчу Чамбырай — Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
2. Бирюкова Анна Яковлевна — Кызыл районунуң Баян-Көл көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.
3. Бошка Карамая Хаваковна — Улуг-Хем районунуң «Күш-ажылдын хосту» колхозунуң колхозчузу.
4. Донгак Дагаанак Кеңденновна — Өвүр районунуң «Кызыл туку» колхозунуң колхозчузу.
5. Кара-Монгуш Айыш Кара-Ламеевна — Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
6. Конгаа Маады Сандин — Кызыл районунуң «Баян-Хем» колхозунуң колхозчузу.
7. Крыщина Фекла Петровна — Кызыл районунуң «Х Улуг хурал» колхозунуң колхозчузу.
8. Кунгаа Дечинбал Сумуовна — Эрзин районунуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчузу.
9. Куулар Долума Делгеровна — Чөөн-Хемчик районунуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчузу.
10. Куулар Опей Бады-Ширювна — Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
11. Куулар Раа-Хеле Дабаевна — Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
12. Куулар Сагаан-Дажы Шагдаевна — Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
13. Куулар Сечипаа Аккысовна — Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
14. Кыргыз Серен Сандак — Кызыл районунуң «Бай-Булуң» колхозунуң колхозчузу.
15. Монгуш Анай Көк-ооловна —

Өвүр районунуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчузу.

16. Монгуш Бышак-Кара Дашпатак — Өвүр районунуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчузу.
17. Монгуш Вера Сеидиевна — Өвүр районунуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчузу.
18. Монгуш Кекмаа Содуна — Чөөн-Хемчик районунуң «Искра» колхозунуң колхозчузу.
19. Монгуш Мамаа Шарап — Чөөн-Хемчик районунуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
20. Монгуш Мыйдокмаа — Чөөн-Хемчик районунуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
21. Ондар Өмүне Хүргүл-ооловна — Чөөн-Хемчик районунуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
22. Ооржак Ачын Хемчиковна — Өвүр районунуң «Кызыл туку» колхозунуң колхозчузу.
23. Ооржак Кечек Акыйовна — Өвүр районунуң «Кызыл туку» колхозунуң колхозчузу.
24. Саая Лен-Хува Байыровна — Өвүр районунуң «Кызыл туку» колхозунуң колхозчузу.
25. Саая Хыраа Чаш-ооловна — Барыш-Хемчик районунуң «Кызыл тараачы» колхозунуң колхозчузу.
26. Ховалыг Артыш-оол Чаш-ооловна — Өвүр районунуң Хандагайты көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.
27. Шинни Ноозун Бегзи — Эрзин районунуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчузу.

Алды уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИН МЕДАЛЫ» МЕДАЛДЫН I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Анай Галина Чамзыраевна — Бий-Хем районунуң совхоз ажилчыны
2. Базыр-оол Куулар Байындыов-

на — Чөөн-Хемчик районунуң «Искра» колхозунуң колхозчузу.

3. Байкара Бадаа Дондуновна — Кызыл районунуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
4. Байкара Дадар Хемчик — Кызыл районунуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
5. Байкара Ховалыг Докелен — Кызыл районунуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
6. Борзун Чалзынмаа Домба — Кызыл районунуң «Х Улуг хурал» колхозунуң колхозчузу.
7. Даржаа Далчуп Шыраповна — Кызыл районунуң Чкалов аттыг колхозунуң колхозчузу.
8. Долзат Серенмаа — Эрзин районунуң «Кызыл сылдыс» колхозунуң колхозчузу.
9. Доспан Томбуу Хорлуу — Улуг-Хем районунуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу.
10. Куулар Докпак Чульдумовна — Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
11. Куулар Кысан Байындыовна — Сүт-Хөл районунуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
12. Куулар Сат Боран-ооловна — Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
13. Лопсан Сувак Дабаевна — Чаа-Хөл районунуң Ак-Туруг көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.
14. Монгуш Мамаа Чимитейовна — Өвүр районунуң Хандагайты көдээ Советинде өг-бүлө ээзи.
15. Монгуш Эремаа Чульдумовна — Сүт-Хөл районунуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу.
16. Натпиг Норчук Седенжи — Эрзин районунуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчузу.
17. Натпиг Чыбак Самдан — Кызыл районунуң «Х Улуг хурал» колхозунуң колхозчузу.

(Уланчылыг).

БИСТИН ОБЛАСТА

Тудугжу-десятниктер школазы

Областың колхозтарына тудугнун мастерлерин белекээр чыл хуусаалыг школаны 1949 чылда организациа тургускан. Бистин областың көшкүн чоңу сууржударына, ниитиниң мал ажилын эки шынарлыг кайраалар-биле хандырына мергежилдиг тудугчулары белекээр улуг ужуру-дузалыг.

1949 чылдан эгелээш областың колхозтарына тускай эртемниң 74 тыва тудугчулары белекеп үндүргөн. Школада ортумак болгаш дээди эртемниг башкылар ажилдап турар. Школага 5—7 класстарны доосканнары болгаш бүдүрүлгениң практиктерин хүлээп ап турар.

Тудугжулар школаның өөреникчилери тудугну канчаар кылырының теоретиктиг болгаш практиктиг мергежилни өөренип турар. Олар теоретиктиг өөредилгеден алыга 3 ай хуусаада бүдүрүлгелерни практиктиг эртип турар. Тудугжу десятниктер школаның бистин областың бүгү районнарында колхозчулар кээп өөренип турган.

Тудугжу десятниктер школаны доосканнар колхозтарына тудуг ажилына идепкейлиг киржиң, колхозчу тудугчуларын удуртуп турарлар дыка хөй. Бистин областың Тере-Хөлде «Большевик» көдээ ажил-агый артелиниң тудуг мастери эш Чап 1950 чылда-ла тудугжу десятниктер школаны дооскаш, амдыга чедир тудугда ажилдап, тудугжу десятниктер школаны биле харылаалыг, тудугта хамаарышкан билдирмес айтырлыгларын билди ап турар. Өске-даа районнарда школа дооскан тудугжу деся-

Башкыларның дуржулга солчулгазы

Барыш-Хемчик районунуң Шекпээр чеди чыл школаның болгаш Дөң-Терек эге школаның башкылары эртемнер башкыларының талазы-биле дуржулга солчулганың кичээлдерин чоокта чаа эрттирген. Ажык кичээлдерин түнелинде 3-кү класстың сан башкызы эш Аракчааның база 4-кү класстың

Номчукчулар конференциязы

Улуг-Хем районунуң Хендерге сумузуна Маленков аттыг колхозтун төвү Ак-Талга колхозчулар, сумунуң партия, совет активи болгаш көдээ интеллигенция дыка хөй кижичылган. Аңаа «Шын» солунунуң номчукчуларының конференциязы болган. Конференцияга «Совет партияла болгаш масса-биле оон харылаазы» деп лекцияны эш Х. Тембирель номчаан.

Конференцияны киржикчилери сумуда солун таралдыгының четпес организацианын шүгүмчүлөөнөр. Партия эге организацианы болгаш колхозтун баштаар чери солуннары чагыкчыларына үзүктел чок чедирип бээр дугайында хемчег албайн турар. Оон ужурунда дыка хөй солуннар номчукчуларына четпейн доора ажылатылган. Чижээ, колхозтун Баян-Колда бир дугаар хову бригаданың колхозчуларының чагылганын сентябрь айдагы 47 кезек солуну эш Дамбий-оол бодунуң өөнгө ыштандыр шыжапшыжап буудулуруп каан. Шапкынд чижиктерин хөйү-биле айтып болур. 1954 чылдың чагылганын элериңе бурун чедирип турар чорукту хандырыш номчукчулар чөптүү-биле негезинер.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң доктаалын ботандыраарда улгаттыр катышкан колхоз бүдүрүлгезиниң бүгү адырларын удуртуп шыдаар бедик билгилиг, эки мергежилдиг кадрларны белекээрине кол кичээниги салыры партия болгаш совет органның негетинип турар.

Бо чылдың чакы тарылгазына

Чөөн-Хемчик районунуң Чадаана МТС 1953 чылдың 4-кү кварталында тракторларның болгаш көдээ ажил-агый машиналарының септелгени планын күүсеткен.

Каа-Хем районунуң Сарыг-Септе машина-трактор станциязы 1953 чылдың 4-кү кварталының септелгени декабрь 20-де күүсеткеш, 1954 чылдың бирги кварталының үлүүн ажилдап кирген.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Кежээки партия школаларына удуртулганы экижидер

Партия чырыдышкынын системасында өөрөдөлгөн кыдыг-даа хөвирини ажалынын эки түндөлдүгү Соудуу хамаарышкан партия органи...

рар коммунистерге марксисчи-ленинчи литератураны, партиянын шийт-ширлерин далаш чокка ханы өөринип алыр арганы берип турар.

ковтун чугаазын, партиянын болгаш чазактын сөөлгү доктаалдарын партия чырыдышкынын бүгү хөвирлеринин баштайгы кичээлдеринге өөринип дугайында партия обкомунун айтышкынын СЭКП-ниң Бай-Тайга райкомунуң куусетпейн турган.

Партиянын кежээки школаларынын кол ылгалдыг чүүлү болза, оң динчакчылар СЭКП райкомнарын кыды чон ортузунга политика, ажалы-агай айтырылганын боттаидырада хүн-бүрү ажыглаар актив болуп турарында. Ынчангаш оларнын өөредилгенин доктаамал удуртулганы, үргүлчүнү дузалачызын, шыгызы негедени тургузары райкомнардан негетинер.

Былдыг болза-даа, кежээки партия школаларын удуртуунда улуг четпестер бар. Ылангыч СЭКП-ниң Тес-Хем, Бай-Тайга райкомнары боттарынын кежээки школаларын дыка багай удуртуп турарлар.

Партиянын Чөөн-Хемчик райкомунун чанында кежээки школанын башкылары райкомнуң секретарылары эштер Еремеев, Аржаалай олар боттарынын эрттирер ужуруг элээн каш кичээлдерин үскенер.

Ворошилов аттыг колхозта

Барыын-Хемчик районда Ворошилов аттыг көдээ ажал-агай артелиниң колхозчулары нийтинин мал ажалыг хөгжүлдерин дугайында СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын амыдыралга боттадырар дээш бүгү хемчеглерин ап турар.

Колхозтарда үрезин уруушкунун чоруп турарынын медээзи

Table with 2 columns: Районнар аттары, Урезин үрезин (хүл-биле). Lists districts like Бий-Хем, Барыын-Хемчик, Бай-Тайга, etc.

Ажылда чедишкннерни улам быжыглаар

Бий-Хем районда Ленин аттыг көдээ ажал-агай артели 1953 чылдын тудуг планын куусеткен. Коммунист Хуурактын 16 кижилг доктаамал ажалдап турар бригадазын чуртталга бажыңнарында аягыла 800 хойга, 100 инекке база 120 баш аныак инекке чаа кажаларны немей тутпушаан, кышкы мал турларларын хынамчалыг септээрин чогуур өйүндө хандырган.

1953 чылдын дөрткү кварталында МТС-терде тракторларнын, көдээ ажал-агай машиналарынын күскү-кышкы септелгенин чоруп турарынын медээзи

Table with 6 columns: МТС-тер аттары, Тракторлар, Авлазыннар, Септелер, Культива-торлар, Лушкышктер. Lists districts like Бай-Хаак, Шагаан-Арыг, Сарыг-Сеп, etc.

Пропагандистерниң семинары

«Хааныг Россияга ажалчыннар болгаш тараачыннар канчаар чурттап, боттарынын хосталгазы дээш демисежип чорааны» деп темага кичээлдерин канчаар эрттирерин дугайында методиктиг лекцияларны боттагаш кичээлдерге пропагандистер...

О. СИРИН-ООЛ, СЭКП обкомунун инструктору.

Шуптувустун херээвис

Эртенги хүнүнү херелдери даглар баштарында чаа-ла шонгулап келген болгаш хеминиң иштинче чортуу-ла соястап бады кел-чүткан. Колхоз фермазынын ыды-бетинде чагыр-көк аргалар-биле черелештир, аяң-шыктарнын арнын-шырайын улам чарашчтыкан язы-бүрү ак, көк, сарыг, кызыл чечектер онза чараш көзүлгүлээ. Кожаларда кадарчы чамдыкта кускунап-даа, чамдыкта улустун кожомык ырлары ырлай-даа каап чораян. Оң ол ырларын чоок-кавынын хаялары, аярга-ыжы база дакпырлап, аяа улажи бээрге, ыракта дыңнап турган Оржунмаа бүгү сеткилинин ханызында таалап, кады бадириттар чыгып турган. Ол аразында кожазында бажыңдан база ыры дыңналып келген:

«Ханнын Россияга ажалчыннар болгаш тараачыннар канчаар чурттап, боттарынын хосталгазы дээш демисежип чорааны» деп темага кичээлдерин канчаар эрттирерин дугайында методиктиг лекцияларны боттагаш кичээлдерге пропагандистер...

«Ханнын Россияга ажалчыннар болгаш тараачыннар канчаар чурттап, боттарынын хосталгазы дээш демисежип чорааны» деп темага кичээлдерин канчаар эрттирерин дугайында методиктиг лекцияларны боттагаш кичээлдерге пропагандистер...

Оон ыңчап тура, Оржунмааны көрүп кааш, тоуну бажың доразыңче октапкаш, бөргүн черже пет кылаш, ынай-ла болган. Ка-тыя! Майнап барган ояар-ла, бызаалар-биле үрелдежип турган Оржунмааны артыңдан куужактапкаш, чаагы доран-на оң чаагыңче дывыр-жыда берген: А Катя! Эргеледип каайын, сарым. Оң холдарын Оржунмаа ынай идиңкеш, хая көрүп ээрге, Тенек-ооң оңу көрүп кааш, ангадай берип, олура дүшкен. Оржунмаа оңу топтап көргөш, кускузу келип, хөңгү булганган. Шаш кылып турганы-ла ол боор, арнында бугун чер чок, карактарынын кыдыгылары кара-көк, кеткен хөви шупту-ла кара малгыш, караа дээрге, ээрээринден бир-ле өлө-көк апарган. Оң арнын Оржунмаа танып каан, ыңчалда-даа адын билбес болган. Көдээ ажал-агай техникумун дооскаш, төрөөн колхозунга ажалдап чедип келгирге, аяа база бир колхоз катыжа берген турган, ыңчанган, чамдык кижилерин арнын таныыр болза-даа, аттарын ам-даа билбес. А бодунун баарында олурган кижинин чамдык үүлгедилерин ол дыңнаан болгаш бодунун кара-биле көргөн-даа. А оозу Оржунмаанын арнынч, сөрбээдей берген чүве дег, кезек кайгап олургаш, аяа соонда чулчурган: — А-а, эмчи! Мен со-ора тан-ы-ыл.

Амыр-дыр... хош! Хо-лум, арым хир-чам чок... харын-даа үс-чаг сине-г-н чүве. —Өршээп көрүнер, мени салып көрүнер, мен силерге хамаарышпас өске кижидир мен. —Оржунмаа ам-на оң холундан адырылган. Оон, Катя база оң дуңмазы үжэлээ ырак эвесте кара сугже хая-даа көрбөй басыпкан. Тенек-оол карманьдан арагазын уштуп экелгеш, бир пакты ижиңкеш, бурунгаар тендирээш, донгай кээп дүжөр чаккаш, баглап каан ызааларга даянып туруп келгеш, кылаштажып бар чытканнарнын соонче үзөейини, кайгап туруп-туруп, ырлай берген. Челер-ойнуу аскы, кадыг Шеле тырттып муңксаар мен. Чергем кыстың чаңы аңгыч Чемелеп-ле туруксаар мен... Адынын чааныга чедө бергеш, оозун Тенек-оол ам бир-ле дугаарында көрүп турар чүве дег, кезе кайгааш турупкан. Ону өске кижик көөр болза, кээрээштин караа чаданар: арганы дээрге, бир-ле ыңгыржак, кежи-биле сөөгү аркан деп болур. Көктүп чайын мындыг айт каа турар боор. Төкүкүйнү шапка мен чүү дээр! Бичин-даа кургат чер чок, дери дээрге, самдар өглериниң чапкын үезинде дамдылаары дег, чөмө төктүп турган. Ыңчалда-даа аялтын даван-даан, нинти даштык хөвирин көөргө, эки капшагай аял болуру чугаажок. Хөкүкүйнү бо м-ре кам чок эдилээр-ле хемудан-чыг-дыр!

Оон ыңчап тура, Оржунмааны көрүп кааш, тоуну бажың доразыңче октапкаш, бөргүн черже пет кылаш, ынай-ла болган. Ка-тыя! Майнап барган ояар-ла, бызаалар-биле үрелдежип турган Оржунмааны артыңдан куужактапкаш, чаагы доран-на оң чаагыңче дывыр-жыда берген: А Катя! Эргеледип каайын, сарым. Оң холдарын Оржунмаа ынай идиңкеш, хая көрүп ээрге, Тенек-ооң оңу көрүп кааш, ангадай берип, олура дүшкен. Оржунмаа оңу топтап көргөш, кускузу келип, хөңгү булганган. Шаш кылып турганы-ла ол боор, арнында бугун чер чок, карактарынын кыдыгылары кара-көк, кеткен хөви шупту-ла кара малгыш, караа дээрге, ээрээринден бир-ле өлө-көк апарган. Оң арнын Оржунмаа танып каан, ыңчалда-даа адын билбес болган. Көдээ ажал-агай техникумун дооскаш, төрөөн колхозунга ажалдап чедип келгирге, аяа база бир колхоз катыжа берген турган, ыңчанган, чамдык кижилерин арнын таныыр болза-даа, аттарын ам-даа билбес. А бодунун баарында олурган кижинин чамдык үүлгедилерин ол дыңнаан болгаш бодунун кара-биле көргөн-даа. А оозу Оржунмаанын арнынч, сөрбээдей берген чүве дег, кезек кайгап олургаш, аяа соонда чулчурган: — А-а, эмчи! Мен со-ора тан-ы-ыл. Оржунмаа доран-ла хая көрүңгөш, ийи-үш басып чорда, Тенек-оол тура халааш, оң оң холундан сегирип алган. —Ол канчаарыңар ол! —Чоп де-ээр сен, чээ. Мен... көк ай... дыр мен бе, да? — Салыңар, мени! Черле сал-бас мен, кө-өр сен!

Уруг баштай эки танывайн барга-көөрүл?.. Тенек-оолдун херээн Катя

Уруг баштай эки танывайн барга-көөрүл?.. Тенек-оолдун херээн Катя

Уруг баштай эки танывайн барга-көөрүл?.. Тенек-оолдун херээн Катя

Уруг баштай эки танывайн барга-көөрүл?.. Тенек-оолдун херээн Катя

Уруг баштай эки танывайн барга-көөрүл?.. Тенек-оолдун херээн Катя

Уруг баштай эки танывайн барга-көөрүл?.. Тенек-оолдун херээн Катя

Кызылдың А. С. Пушкин аттыг библиотекасында

Кызылдың А. С. Пушкин аттыг библиотекасы—номчучу бурзуудун ынак чери апарган. Библиотеканын номчулга залынын ишти чагыс-даа хүн кыж чок, куруг турганын киж и көрбөс. Ооң аалчылары—анык-даа, кырган-даа номчучулары аңаа көрүп болур. Оортан албан-хаакчыт, ажалы, студент, өөреникчи-даа кижилер боттарынын бүгү-ле ажил-чорудулгазына, өөредилгезине, эртем билингине хамаарыштыр кончуг хөй чаа-чаа чүүдери шийгээди ап турарлар.

Номчучу бурзууге таарымчалыг аян байдалдары библиотеката тургускан болгаш аңаа номчучу хергезден номуң номчааш, улуг өөрүшкү, ханган сеткил-биле чанар. Чүгө дээрге, ол аңаа культурул дыштанып, бодунун идея-политиктиг деленинге, база амыдаралдын аязы-бүрү адырларына холбашкан чугула айтырылгар-биле немей чепсегелгени ол болур.

Библиотеканын ном полказында номнарын эртемниң, кездэ ажалы-этийниң, чечен-чогаалдык болгаш өске-даа адыралдын аязы-биле көргүштүг кылдыр чыксап салган болгаш оортан херек номнарын шилши алыры номчучу-даа, библиотекарыга-даа кончуг белең. Ооң библиотеканы Москваның библиотеканы институтунун зоонок студентин, комсомолчу Е. Пайгорованы. Ол номчучулары элекке, культурул өзү-биле күлүп ап, оларнын хергезини номуң саат чокка тып бергеш, ону чогуур демделегилеге шевергин бижип ап турар.

Библиотеката номчучуларга ном бээриниң болгаш ону дедир хүлээп алырынын нурумун таарыштыр организастаан. Бо чылын библиотеканын номчучулар саны эртен чылдынга бодаарга бир муң киж и ажыр өскөн. Ам оон бүгү номчучулары 3800 киж и. Оларнын иштинден эвээш ном номчаан чагыс-даа номчучу чок.

Эртен чылдын он айларында белин чүс муң номнар номчутунган. Ооң иштинде улуг орус улустук адыралдык чогаалчылары: Л. Толстойнун, М. Горькийнин, А. Пушкиннин, Ю. Лермонтовтун, А. Чеховтун, И. Тургеневтин, Достоевскийнин, Н. Огаревтун, Н. Чернышевскийнин, А. Герценнин, Н. Добролюбовтун, И. Крыловтун өске-даа орус литературанын классиктеринин, а ол ышкаш Европанын сурагылы

1954—1955 өөредилге чылынга

Чөөн-Хемчик районда Калинин аттыг көдээ ажил-агый артелинин баштаар чери Чыргакы чеди чыл школазынын 1954—55 өөредилге чылынга отулар аяжын белекпен бээр-биле керээ чарып алгаш, белектер эгелей берген.

Ыш белектелинде эш О. Мөңгөнүн удуртулгасы-биле 30 колхозчу-

күдүрун аскылап, буттарын дирти-леди тепкиленип каап тургулаан. Олар демин-не девээлиг черге барган турар ужурулгар. Эмигде долуп келген сүттерден хосталбайн чыткаш, олар чоруп шыдавап турганаар.

Тенек-оол ажит кире бээр билек-ле, Оржунмаа болгаш Катя ферма-же элкенер. Баштай олар ыт-ташпайн чоран. Оларнын буттары терең сизенге сүстүлүп, оларнын кара-кара майыктааштары кылааныл чоргулаан. Шергилер олардан хоюп, ырады шурап, ховаганнар бир чектен ужуп үгөш, өске чекке барып хонгулап тургулаан. Баштай-ла Оржунмаа чугаалап үнгөн.

— Бистин совет кижилер чагыс киж и дег эп-сеткилди, олар Төрүн чуртун улам күчүлүп болдулар дээш, боттарынын чурталгазын улам байлакшыдып, каастаар дээш ажилдап турарлар. Ынчалза-даа... черге доңгайлаш, кызыл чек чала берген.

— Уламчыла-ла, эжим — дээш, кара сугга өтүрүп туруп, чылбыты дырап алган бажын сыйбатталаш, Катя кылдырыктыг карактарын эжинче дозуурты көргөн.

— Ынчалза-даа ийи-чагыс кижилер кандыг-даа ажил кылбайн турар-дыр, Тенек-оолду бодун көрүп тур сен. Чоңга оон көргүзүп турар илгир-даа дузазы чок-тур. Харын-даа бодунун аяжы-чангы-биле, үүлгедиг-леринде дыкка хөй чүүдере шактыктап, хора чедирип турар-дыр.

— А оон мунуп чоран адын мен тандым, бистин колхозтун ады чорду. Ону канчак мунуп алган дээр сен? — Чок-ла болза, туразы-биле тудуп мунуп алды ынан, чок-ла болза, дуржок улустарга синиге бээр, чавана дег чашпаалар мундурупту ынан. Ол чүү деп бодаар сен? Хөй-нүң хергезине хора чедирип турары ол, ынан?

Бухгалтер учедун болгаш отчедун экижидер

Бухгалтер учедун болгаш отчедун оперативтиг болдулары улуг ужурудузгалы. План күөсүлдесинин байдалын чүгө бухгалтер отчедунун саны тодаргайлаар. Бухгалтер балансынын сан бурзуу онза шыны-биле күштүг. Үе-үениң инвентаризациянын чорударын, материал-баранын чүүдериң барын, орулга болгаш чарыгалдын доктаамал хыналдазын оон-биле чорудар. Шыныг балансынын болгаш отчеду тургузарында аңгыда, инвентаризация болза, социалисттик херенгинин камгалалынын контролуңуң бир хевирин болур.

Тыва областың сан килдизи областың бюджеттиг элээн хөй албан черлериний сан-ажыл-агый байдалына ревизияларын болгаш хыналдаларын чоруткан.

Бюджеттиң үчтүтүн болгаш отчедуун сагызын турар албан черлерин ам-даа бары илерээн. Өвүр районуна көдээ агый-агый килдизи инвентаризацияны дыкка четпес чорудуп келген. Санажылга чорумун сизгивайн турган. Күрүне херенгизин самчылап турган фактылар ында илерээл. 1951—1952 чылдарда Чалдаанын көдээ ажил-агый банк салбырын дамчыштыр ол району мал эмнелгезинин бажынын туду-рынга 10 муң рубль бердинген. Ук тудугну уламчылап болурунун арга-

РАЙОННУҢ МУРНАКЧЫЛАРЫ

Танды районда Буденный аттыг колхозтун колхозчу эш Бородулин бязаар өстүреринин талазы-биле бодунун мергежилни бедилди, колхозтун сүт-бараан фермазынга чеди чыл дургузунда доктаамал ажилдап келген. Чүгө өөлүгү үш чылдын дургузунда 270 ажит бы-зааларын доруктур азыравышаан, бязаа бурзуун хүнүнүн 600 грамм чедир семиртип алырынын аргазын тып алган. 1953 чылда 73 бязааларын эыткыр болгаш калды шыраак кылдыр колхозка өстүр азырап берген.

Оюн Самбыла 1949 чылдан эгелээш ол колхозтун хөй каларчызыга ажилдап келген. 1953 чылда эш Самбыла ажаап турар хөй бурзуун-ден-не 2 килограмм 300 грамм дүктү кыргып ап, 1954 чылда оон-даа артык шынарлыг болгаш хөй дүктү кыргып алырын хулээнип турар.

Эш Полун-оол 1948 чылдан эгелээш, төрөөн колхозунун хойжузу болуп, малды өстүрүп, сайырадырынын талазы-биле бодунун ажилын хүн-бүрү экижидип келген. Чүгө 1953 чылда безин колхозтун нитилештирген 240 хоюн 490 чедир өстүргөн. Ооң каларып турар хоюн-дүктү кышык байдалы бо чылын база-ла багай эвес болуп турар.

«Элегес» совхозтун хаван ажаакчы эш Санкина ол ажилга киргенинде бээр 5 чыл ажит турар. Ол үениң дургузунда эш Санкина хаванын өстүрүп ажаарынын тала-

зы-биле ажилын экижитпешпаан, бодунун билин хүн-бүрү кызымаа-биле бедидип келген. Ол 1953 чылдын дургузунда төрүүр хаван бурзууден-не 18 хаван оолдарын камгалап алган. Хөй каларчызы Оюн Чамба база-ла ол ажилынын талазы-биле дыкка мергежил, малдын ажаалгазын амгы үениң зоотехниктиң негелдизинге дүүштүр эки байдалда тургусканында 1953 чылда бир хойдан-на 2 килограмм 857 грамм дүктү кыргып алган. Совхозтун бязаа ажаакчы эш Манганак ол ажилынга 6 чыл ажит үениң дургузунда доктаамал болгаш кызымаа ажилдап турар.

Бай-Хаак МТС-тин алдарлыг механизаторлары эштер Закуртаев, Беспалов, Ураков олар 1954 чылдын трактор болгаш көдээ ажил-агый машиналарынын септелге ажилдарын хуусаа бетинде шынарлыг дозар дээш кезектеп септээринин аргазы-биле эрестиг ажилдап турарлар.

Балгазында машина-мал ажилынын станциязынын мотор септелгезинин талазы-биле удурткучу эш Пахоруков механизаторларнын септелге ажилын эки организастаанында оон кезээ мурнакчы болган.

Сталин аттыг колхозтун тудуг бригадасы (бригадир эш Санчат) тудугнуң планын күөсөдир талазы-биле районнуң бирги черинде чоруп турар.

— Ол-даа кончуг шын. Ынчак хайыраканнар-дыр ийин, ынаш. Мында шагда-ла ачам Тенек-оолга бажын чара шактырып алгаш, эмчиге акт тургустурган, район прокурорунга апарып берген. Мынчага чедир чүү-даа билдинмес-тир.

— Ол черлерде ажилдап турар ажилдакчыларнын четпес ажилы ол-дур. Чоннуң өргүүдөл, хомудалын херекке албас, ону дарый харыялап бербес чорук дээр-ле, эргиниң база бир артыгышкынын, ында ажилдап турар иштерин дүжүметсини, чонну хүндүлөп көрбесин, оларнын чоң-биле харылазынын кошкан айтып турары ол-дур. Совет албан черлеринде чамдык ажилдакчыларнын ындыг байдалы-биле эптежин шыдаар бис бе? Чок. Олар: ның ол четпестерин шүгүмчүлөп, солун-парлаптага чырылдып тургаш, чок кылар херек. Оон аңгыда, ол албан черлерин партия кежигүннери эштер удуртуп турар болгай. Мындай дарганын удуртуп турары организацияга ындыг айның ынанчын хүчүнде хомудал киреримге, амга чедир харыялап бербеди деп райкомга-даа билдирип болгай. Ынчалзага райком оларга черле дээштип хемчегин көргүзүлтөр, а демги ажилдакчылар чоннуң мурунуга харысалгазын минин, дынчангыр апараы чугаажок.

— Ол-даа кончуг шын. Ынчак турар болза, эки чүве харын.

Төрөл сонургалынын камгалакчызы

Бистин Тыва областың ажитчы чоннарынын школа назылыг урууларына өөрениринин бүгү аргаларын берип, оларын күрүнениң долу хандырылгасына киргеш, аңаа хөй түмүг аңша-мөңгүнү чазак чарыдап турар.

Бо дээрге, партия болгаш казактың бистин областың улус өөредилгезинин системасын өске областтар болгаш крайларынындан онзалай көргөн улуг сагыш салышыкынын херенчизи болур.

Өөрэнсе чогуур назы четкен урууларын школага бүрүн хаара тударынын болгаш оларын күрүне хандырылгасына чеп таарыштырып кирер талазы-биле чугула ажилды чамдык чер-черде суму Советтери ам-даа четпес күөсөдип турар.

Ооң фактызынга Чаа-Хөл районуң Ак-Туруг суму Советин (даргазы эш Даваа) көргүзүп болур. Бо өөредилге чылынын баштайгы айларында ында чеди чыл школазынга аратарнын өөрэнсе чогуур назы четкен урууларынын 90-даа ажит хуузу хаара туттунган. А оларнын 50 хуузу күрүнениң долу хандырылгасында.

Шынында күрүне хандырылганыга турза чогуур урууларын аңаа четче кирбейн, оларнын орунуга боттарында хандырып болгу дег материал байдал талазы-биле шыраак ада-иелеринин урууларын кирген шын эвес. Бо талазы-биле суму Советинин даргазы эш Даваа четпес чүүдериң кылган.

Чүл дээрге, суур төвүндө ырак черлерде, ылангыя колхозтун мал фермаларында малчыларнын школа назылыг урууларын күрүне хандырылгасына кирер ужурул турбу-же, эш Даваа ону херекке албайн, херын бодунун шитирлээни өзүгээр

рунда, колхозтун баштаар чери ону үнелеп көрбөй турар. Оон чылдагынаында 1953 чылдын декабрыга чедир колхозчу өөредилгениң 400 ажит хоу чылыг жажак-биле хандырынмаан. Оон туржук ол малды кадарып турар эш Назыты безин самдар соок өгдө чурттап турар. Колхозтун баштаар чери болгаш партия организациязы бо дугайында дүрген хемчег алыры чугула.

М. ӨЛЧЕЙ-ООЛ.

Колхозчуларнын өнчүзүн үнелээр

Кызыл районуң Баян-Колда «Х улуг хурал» колхозтун 3 муң ажит хөй, өшкүзү чогуур өйүнде оттуг, суглуг болгаш сооктан аяжыкты кыштагаларда элээн таарымчалыг тургустунган. Оон малчылары 9 чуртталга бажынары болгаш эш дээрэ 2 чылыг өглер-биле хандырынган.

Ынчалза-даа СЭКП Төп Комитединин сентябрь Пленуму колхозчуларнын хууда ажил-агыйына малдыг турарын чугулага көрүп ту-

рунда, колхозтун баштаар чери ону үнелеп көрбөй турар. Оон чылдагынаында 1953 чылдын декабрыга чедир колхозчу өөредилгениң 400 ажит хоу чылыг жажак-биле хандырынмаан. Оон туржук ол малды кадарып турар эш Назыты безин самдар соок өгдө чурттап турар. Колхозтун баштаар чери болгаш партия организациязы бо дугайында дүрген хемчег алыры чугула.

Д. ДОНГАК.

Көдээ чонну кино-биле хандыраар

Бий-Хем районуң Ленинка суурунда чурттакчы чоң хөй. Суурунун чурттакчыларына район төвүнде кино-чурук экеп көргүсөөндөн бээр ийи, үш айлар ажит турар. Бо дугайында районуң «Сталиныч» солунуга каш удаа шүгүмчүлөп бизген турда-ла, районуң кино эргелээр

чери чоннуң негелдизинге дынчангыр эвес болуп, сагыш амыр олуруп турары база кайгамчык.

Чоңга кино-чурукту график өзү-чурук чок көргүзээр талазы-биле боттуг хемчег алыры негетинип турар.

М. ДАМЧАЙ.

— Билдиг көскү четпестер бар турда, ында партия эге организациязы (секретары эш Аспан-оол), колхоз баштаар чери (даргазы эш Бегзи) болгаш ылангыя райкууском, оон улус өөредилге килдизи чүнү көрүп турганын киж и кайгаар.

М. ӨЛЧЕЙ-ООЛ.

— Ол кирерде төрелдери болур: адазы Суваннын, честелери Натпит-Ламанын, Саңгаажаптың, Артастын, Дамбанын 2—2 урууларын, угбазы Херелдин, чаавазы Чирбээштейнин 3—3 урууларын кандыг-даа байдалды барымдаалавайн күрүне-нин долу хандырылгасында кирген.

С. СЮРЮН-ООЛ.

Совет-герман катышкан комиссияның ДЫННАДЫЫ

Германиядан даһын шүүделерин тартарын соксадыр дугайында болгаш даһынның уржуктары-биле холбашкан, Герман Демократтыг Республиканың сак-экономиктиг хүлээлгелерин чингедириниң талазы-биле 1953 чылдың август 22-де Москвага ат салдырган протокол-биле дүүшүр даһын шүүделдериниң төлевиринге кириштир ССРЭ-ниң өңүзү кылдыр шилчи келген машина туудууну, химияны, металлургияны Германияда туруп турар 33 бүдүрүлгелерин болгаш өске-даа бүдүрүлгелерин Совет Эвилели 1954 чылдың январь 1-ден эгелээш Герман Демократтыг Республиканың өңүзү кылдыр шуут шилчидип берген.

Айтылган бүдүрүлгелерин шилчидип бээр дугайында чогуур акты-

ларга 1953 чылдың декабрь 31-де Совет болгаш Герман талаларың төлээлекчилери ат салган.

Бүдүрүлгелерни дужаап болгаш хүлээп ап турарының үезинде ол бүдүрүлгелер ССРЭ-ниң өңүзү болуп турда, аңаа Совет Эвилели улуг капитал салышкыны кирген деп чүвени талалар демдегел көргөн. Бүдүрүлгелер бо үениң деримелдери-биле деритинген. Ол бүдүрүлгелерге бүдүрүлгелерин элээн хөй хевирлерин органиастаан, оон ишинде улуг прокат деримелиниң, улуг күчүлүг цемент заводтарына хереглээр деримелдер, металлургия краннары, пресстерниң чаа хевирлери бар. Айтылган деримелдин хөй кезиниң бүдүрүлгелерин совет төлөвилелдер болгаш шый-

ыглар Эугаар боттандырган. Совет тускай эртемниглерин киржилгези-биле бүдүрүлгениң технологтуг чорудулгалары болбаазыратынган.

Айтылган хемчеглериниң түнелинде дамчыдып берген бүдүрүлгелерниң күчү-шыдалы болгаш ниити техниктиг деңгели дыка өскөн.

Бүгү бүдүрүлгелерни Герман Демократтыг Республиканың өңүзү кылдыр ажылдап турда дамчыдып берген, ол бүдүрүлгелер орулгалык болур болгаш чагырлар-биле, чиг-этин, материалдарның курлавырлары-биле база эргежок чугула саарылга хөренгилери-биле хандыртынган, ынчангаш ол бүдүрүлгелерниң моон сонгаар улам эки болгаш үзүктөлчөк ажылдаарына байдалдар тургустунган.

Румын улустун төөгүлүг тиилелгези

Румын улус бодунун чуртунун төөгүзүнде демдегелдик хүнү чоокта эрттирген. 1947 чылдың декабрь 30-де Румын Улус Республика тургустунган.

Бо төөгүлүг чорук болза, Совет Армия ону хостаан хүнден сонгаар чуртка чорутунган политикактиг болгаш экономикактиг улуг чаартылгаларның үре-түнели, румын пролетариаттың база оң эвилелчизи—ажылчы тараачынарың дарлакчы агыларны шиттирлиг тиилээниниң түнели болган.

1952 чылда чуртка хөвөн-саазын кылдыгыр пөстери 90 хуу, дүк пөстери—110 хуу, хөм идиктери—167 хуу хөйүнү бүдүрүп үндүргөн. Улустун эрге-чагыргазының чылдарында ниитизи-биле Румынияда үлөтүрү бүдүрүлгезиниң хемчээли капитализм үезинде чедип алдынган эң велик деңгели дыка ашкан. Ол болза, 1938 чылга удур 1953 чылда 2,5 катап база 1948 чылга удур 3,5 катап көвүдээ.

Социалистиг үлөтүрүнүң дүргөн хөгжүлдэи чуртун көдээ ажыл-агыйында чүс-чүс чылдардагы хожуудашкыны ууткаарына таарымчалык байдалды тургускан. Ында ам социалистик сектор—курунениң көдээ ажыл-агыйы, МТС-тер, тараачынарың коллективтиг көдээ ажыл-агыйы болгаш чер ажылының иштелгелери (ЧАЭ-лер) чыл келген тудум-на быжыгып турар. Ам Румынияда 2.000 хире коллективтиг көдээ ажыл-агыйлар болгаш 2000 хире ЧАЭ-лер санатынып турар. Мурнакты совет арготехниканы ажылдавышаан, румын тараачынар көдээ ажыл-агый культураларының бедик дүжүттөри өстүрүп, мад ажылының продуктулуун бедипп турар. Дыка хөй коллективтиг ажыл-агыйларның база ЧАЭ-лерин ховуларында бир гектардан кызылгастык ортумак дүжүдү бо чылын буржуаз-помещиктиг Румынияга тараачын ажыл-агыйларны ажаап ап турганы дүжүттөн каш катап ашкан.

Улөтүрнү, транспортту, банкыларны болгаш страхование ниитилелдерин национализациястаан, ол ышкаш даштыкы болгаш иштиги салдыгы күрүнениң холунга шилчидип бергени болза, кол экономикактиг биралары боттарының холдарына алыр болгаш улус ажыл-агыйың катап тургузарына база чуртун бүгү экономиказын социалистиг эзу-биле чаартырына эргежок чугула экономикактиг болгаш политикактиг баштайгы белекелдерни тургузар арганы румын улуска берген. 1949 болгаш 1950 чылдарың бирги улус ажыл-агый планнарын чедишкениниң күүсеткеш, Румынияны ажылчы чоннары социализмниң экономикактиг үдөзиниң тургузарының беш чыл планын боттандырыныч кирпек, оон түнелинде Румыния болза, сайзырапгы социалистиг үлөтүрүлүгү база механизастыңан көдээ ажыл-агыйлыг чурт кылдыр хуулар ужурулу.

Коллективтиг ажыл-агыйларны органиаста ажыл-агый талазы-биле быжыккалары-биле чергелештир Румын ажылчын партия болгаш казак хуу ажылдыг ажылчы тараачын ажыл-агыйларның продуктулуун көдүреринче улуг кичээлгэ салып турар. 1953 чылдан 1955 чылга чедир Румынияның көдээ ажыл-агыйына 1950—1952 чылдарга бодаарга ийи ажыг катап хөй, 6 миллиард хире лейни (румын акшаны) салган турар.

Румын улус бодунун чуртунун бүгү делегей талазы-биле ат-алдарын быжыккалар талазы-биле кайгамчыктыг чедишкенини чедип алган. Румыния бүгү делегей капитализмниң чартык колониязы чораш, оон байлаан даштыкы трестилер болгаш монополистер мангыстап төтөгелеп турган үелер кезээ-мөңгөзи-биле ээлбес болган. Чаа Румыния—эзулуг хамаарышпас болгаш дең эргелиг күрүне болур. Оон бай-лактын улус ээлеп турар. Совет Эвилелиниң баштап турары демократияны болгаш социализмниң күчүлүг лагеринде быжыг чери ээлевишаан, Румыния тайбынга ынакшыдыгы даштыкы политикакы чайгыш чокка чорудуп, тайбың дээш, бүгү-ле маргыдаалыг айтырылганы чугаалажышкынының аргазы-биле шиттирлээр дээш шынчы демисежип турар.

Коллективтиг ажыл-агыйларны органиаста ажыл-агый талазы-биле быжыккалары-биле чергелештир Румын ажылчын партия болгаш казак хуу ажылдыг ажылчы тараачын ажыл-агыйларның продуктулуун көдүреринче улуг кичээлгэ салып турар. 1953 чылдан 1955 чылга чедир Румынияның көдээ ажыл-агыйына 1950—1952 чылдарга бодаарга ийи ажыг катап хөй, 6 миллиард хире лейни (румын акшаны) салган турар.

Улөтүрнү болгаш чер ажылын амгы үениң улуг бүдүрүлгезиниң чаа техниктиг базаның чоруту шилчидерин хандыра дээш румын улус бодунун чуртун электрижидериниң он чыл планын боттандырып турар.

Румын улус бодунун чуртунун бүгү делегей талазы-биле ат-алдарын быжыккалар талазы-биле кайгамчыктыг чедишкенини чедип алган. Румыния бүгү делегей капитализмниң чартык колониязы чораш, оон байлаан даштыкы трестилер болгаш монополистер мангыстап төтөгелеп турган үелер кезээ-мөңгөзи-биле ээлбес болган. Чаа Румыния—эзулуг хамаарышпас болгаш дең эргелиг күрүне болур. Оон бай-лактын улус ээлеп турар. Совет Эвилелиниң баштап турары демократияны болгаш социализмниң күчүлүг лагеринде быжыг чери ээлевишаан, Румыния тайбынга ынакшыдыгы даштыкы политикакы чайгыш чокка чорудуп, тайбың дээш, бүгү-ле маргыдаалыг айтырылганы чугаалажышкынының аргазы-биле шиттирлээр дээш шынчы демисежип турар.

Буржуаз-помещиктиг Румынияга көдээ ажыл-агый машина туудуушкуну шуут турбаан, чуртун улус ажыл-агыйының кол адыры—нефть үлөтүрүңге дерилгелерни бүдүрүп үндүрбей турган. Эргежок чугула бүгү машиналарның болгаш механизмиериниң 99 хуузуң олче даштыкыдан кирип турган. Ам Румынияда чүгле тракторларны, комбайннарны болгаш көдээ ажыл-агыйың өске-даа машиналарны бүдүрүп үндүрүп турар эвес, харын нефть үлөтүрүңге хереглээр дерилгелерни, металл болбаазыралдыр станоктарыны, чүк сөөртүр автомобильдерни, хем болгаш даһай судноларны база улус ажыл-агыйыңа эргежок чугула өске-даа хөй-хөй чүүдлерни бүдүрүп үндүрүп турар. Шой болгаш каң бүдүрүлдэи, нефтинни, хөмүр дашты, демир даһының тывыжы чыл келген тудум-на көвүдөп турар.

Улөтүрнү болгаш чер ажылын амгы үениң улуг бүдүрүлгезиниң чаа техниктиг базаның чоруту шилчидерин хандыра дээш румын улус бодунун чуртун электрижидериниң он чыл планын боттандырып турар.

Румын улус бодунун чуртунун бүгү делегей талазы-биле ат-алдарын быжыккалар талазы-биле кайгамчыктыг чедишкенини чедип алган. Румыния бүгү делегей капитализмниң чартык колониязы чораш, оон байлаан даштыкы трестилер болгаш монополистер мангыстап төтөгелеп турган үелер кезээ-мөңгөзи-биле ээлбес болган. Чаа Румыния—эзулуг хамаарышпас болгаш дең эргелиг күрүне болур. Оон бай-лактын улус ээлеп турар. Совет Эвилелиниң баштап турары демократияны болгаш социализмниң күчүлүг лагеринде быжыг чери ээлевишаан, Румыния тайбынга ынакшыдыгы даштыкы политикакы чайгыш чокка чорудуп, тайбың дээш, бүгү-ле маргыдаалыг айтырылганы чугаалажышкынының аргазы-биле шиттирлээр дээш шынчы демисежип турар.

Буржуаз-помещиктиг Румынияга көдээ ажыл-агый машина туудуушкуну шуут турбаан, чуртун улус ажыл-агыйының кол адыры—нефть үлөтүрүңге дерилгелерни бүдүрүп үндүрбей турган. Эргежок чугула бүгү машиналарның болгаш механизмиериниң 99 хуузуң олче даштыкыдан кирип турган. Ам Румынияда чүгле тракторларны, комбайннарны болгаш көдээ ажыл-агыйың өске-даа машиналарны бүдүрүп үндүрүп турар эвес, харын нефть үлөтүрүңге хереглээр дерилгелерни, металл болбаазыралдыр станоктарыны, чүк сөөртүр автомобильдерни, хем болгаш даһай судноларны база улус ажыл-агыйыңа эргежок чугула өске-даа хөй-хөй чүүдлерни бүдүрүп үндүрүп турар. Шой болгаш каң бүдүрүлдэи, нефтинни, хөмүр дашты, демир даһының тывыжы чыл келген тудум-на көвүдөп турар.

Улөтүрнү болгаш чер ажылын амгы үениң улуг бүдүрүлгезиниң чаа техниктиг базаның чоруту шилчидерин хандыра дээш румын улус бодунун чуртун электрижидериниң он чыл планын боттандырып турар.

Румын улус бодунун чуртунун бүгү делегей талазы-биле ат-алдарын быжыккалар талазы-биле кайгамчыктыг чедишкенини чедип алган. Румыния бүгү делегей капитализмниң чартык колониязы чораш, оон байлаан даштыкы трестилер болгаш монополистер мангыстап төтөгелеп турган үелер кезээ-мөңгөзи-биле ээлбес болган. Чаа Румыния—эзулуг хамаарышпас болгаш дең эргелиг күрүне болур. Оон бай-лактын улус ээлеп турар. Совет Эвилелиниң баштап турары демократияны болгаш социализмниң күчүлүг лагеринде быжыг чери ээлевишаан, Румыния тайбынга ынакшыдыгы даштыкы политикакы чайгыш чокка чорудуп, тайбың дээш, бүгү-ле маргыдаалыг айтырылганы чугаалажышкынының аргазы-биле шиттирлээр дээш шынчы демисежип турар.

Румын нефть үлөтүрү аажок дүргөн темпилер-биле хөгжүп турар. Эрткен чылдың төңүзүңге чедир Румынияга 9,3 миллион тонна хире нефтин ажылдап үндүргөн.

Калбак хереглелдин эдилел чүүдлерин бүдүрүп үндүрүп турар улөтүр улам улуг чедишкенини чаа-

Улөтүрнү болгаш чер ажылын амгы үениң улуг бүдүрүлгезиниң чаа техниктиг базаның чоруту шилчидерин хандыра дээш румын улус бодунун чуртун электрижидериниң он чыл планын боттандырып турар.

Румын улус бодунун чуртунун бүгү делегей талазы-биле ат-алдарын быжыккалар талазы-биле кайгамчыктыг чедишкенини чедип алган. Румыния бүгү делегей капитализмниң чартык колониязы чораш, оон байлаан даштыкы трестилер болгаш монополистер мангыстап төтөгелеп турган үелер кезээ-мөңгөзи-биле ээлбес болган. Чаа Румыния—эзулуг хамаарышпас болгаш дең эргелиг күрүне болур. Оон бай-лактын улус ээлеп турар. Совет Эвилелиниң баштап турары демократияны болгаш социализмниң күчүлүг лагеринде быжыг чери ээлевишаан, Румыния тайбынга ынакшыдыгы даштыкы политикакы чайгыш чокка чорудуп, тайбың дээш, бүгү-ле маргыдаалыг айтырылганы чугаалажышкынының аргазы-биле шиттирлээр дээш шынчы демисежип турар.

Румын нефть үлөтүрү аажок дүргөн темпилер-биле хөгжүп турар. Эрткен чылдың төңүзүңге чедир Румынияга 9,3 миллион тонна хире нефтин ажылдап үндүргөн.

Калбак хереглелдин эдилел чүүдлерин бүдүрүп үндүрүп турар улөтүр улам улуг чедишкенини чаа-

Улөтүрнү болгаш чер ажылын амгы үениң улуг бүдүрүлгезиниң чаа техниктиг базаның чоруту шилчидерин хандыра дээш румын улус бодунун чуртун электрижидериниң он чыл планын боттандырып турар.

Румын улус бодунун чуртунун бүгү делегей талазы-биле ат-алдарын быжыккалар талазы-биле кайгамчыктыг чедишкенини чедип алган. Румыния бүгү делегей капитализмниң чартык колониязы чораш, оон байлаан даштыкы трестилер болгаш монополистер мангыстап төтөгелеп турган үелер кезээ-мөңгөзи-биле ээлбес болган. Чаа Румыния—эзулуг хамаарышпас болгаш дең эргелиг күрүне болур. Оон бай-лактын улус ээлеп турар. Совет Эвилелиниң баштап турары демократияны болгаш социализмниң күчүлүг лагеринде быжыг чери ээлевишаан, Румыния тайбынга ынакшыдыгы даштыкы политикакы чайгыш чокка чорудуп, тайбың дээш, бүгү-ле маргыдаалыг айтырылганы чугаалажышкынының аргазы-биле шиттирлээр дээш шынчы демисежип турар.

СОФИЯ. Уш чыл муруннда, 1950 чылдың декабрьда орденнер болгаш медалдар база хүндүлүг аттар дугайында улус-хуралының президиумунуң чарлыгы үнгөн. Оон бээр үлөтүрүлде, тудугда, транспортта болгаш

көдээ ажыл-агыйда улуг чедишкени-нери дээш бүдүрүлгениң күш-ажалы чы бедик шыгалгалын чедип алган муң-муң мурнакчыларны шаңнагыдаан.

Улөтүрүлде, көдээ ажыл-агыйда болгаш транспортта 52 ажыл-ишчилерге социалистиг күш-ажылдың маадыры деп атты тывыскылаан.

А. МЕРКУЛОВ.

(СЭТА).

ГКП-ның тургустунган хүнүнден бээр 35 чыл оюн таварыштыр Берлинге байырлыг хурал

БЕРЛИН. Германияның Коммунисттиг партиясының тургустунган хүнүнден бээр 35 чыл оюн холбаштыр байырлыг хурал декабрь 30-де Берлинге, курунениң опера бажынынга болган.

Байырлыг хуралга Германияның социалистиг чангыс-аай партиясының (ГСЧАП) даргазы Вильгельм Пик, ГСЧАП ТК-ның политбюро кежигүннери, ГСЧАП-тың харың-салгалыг ажылдакчылары, бүдүрүлгелериниң мурнакчылары, эртемнин, уран-чүүлдүн болгаш литератураның сурагылыг ажылдакчылары олуршканынар.

Германияның Коммунисттиг пар-

тиясының тургустунган хүнүнден бээр 35 чыл оюн демдеглээн байырлыг хуралга Германияның ГСЧАП ТК-ның политбюро кежигүнү Герман Матерн илеткел кылган. Ол бодунун илеткелинге Германияның Коммунисттиг партиясының үндөзлөтүниң тургустунганының төөгүлүг ужур-дузаның характерлээр болгаш оң империализмге, фашизмге болгаш даһынга улур, немец улустун национал болгаш социал хосталгазы дээш, чангыс-аай, демократтыг болгаш тайбынга ынакшыдыгы Германия дээш маадырлыг демиселиниң дугайың көргүскөн.

(СЭТА).

1953 чыл—Кыдат Улус Республиканың экономикактиг тургузуушкунунда чаа чедишкениниң чылы

ПЕКИН. Кыдат улустун чуртталгазының чыл бүрүзү аас-кежиниче болгаш чекетелишкениче оруктап чаа базым болуп турар.

Депшилгеже ол шимчээшкениге демдегелдик үе болза, 1953 чыл болган. Эрткен чылын Кыдаттың ажылчы чоннары улус ажыл-агыйыңны катап тургузулганын чедишкениниң дооскаш, чуртун индустриализацияны оруучче быжык-биле кирипкен. 1953 чыл болза, чуртун улам ыңайгы экономикактиг хөгжүлдэиниң болгаш калбак улус массаларының материалдыг чаагай байдалын экинжидериниң чылы, оларны культуртуг деңгелиниң көстүп көрбөзү көдүрүлүшкүнүнүң чылы болган. Ол дугайың бюджеттиң чугаалайлары болгаш улустун хүн-бүрүлүгү чуртталгазының хөй саныг фактылары чугаалап турар.

Экономиканың чедишкениниң тургузуушкунун болгаш бүдүрүлгениң ниити хөгжүлдэиниң базаныга ажылчынарыңның ажыл төлевирин чайгылыш чокка өзүп, тараачынарың күш-ажылчы орулгалары көвүдөп, чоңунун садып алыкчы аргазы бедип турар. 1952 чылда күрүне бүдүрүлгелериниң ажылчынарыңның болгаш албан-хаакчытарынның ажыл төлевирин 1949 чылдынга демделээрге, 60—120 хуу өскөн. 1953 чылда бүдүрүлгени улгатырар дээш массалыг шимчээшкениниң түнелинде ажылчы чоннарыңның ажыл төлевириниң деңгели улам улугу-биле өскөн.

Улустун ниити чекетелишкенини көрүнүктелешкенини чуртун национал орулганының өзүлдэи болуп турар. 1953 чылдың бюджетин эзугаар күрүне орулгаларының ниити түңү 1950 чылдынга демделээрге, 236 хуу өскөн, ынчаарга бүгү орулгаларың 60 хире хуузу күрүне болгаш кооператив бүдүрүлгелеринден олча-ажыктарың күсели-биле кирип турар болгаш чүгле хөй эвес кезин чоңдан кириилделерин күсели-биле кирип турар.

Пекинде, Шайхайда, Уханиде болгаш Кыдаттың өске-даа хөй-хөй хоорайларында, үлөтүрүнүң төлөринде 1953 чылдың тургузууда хөй-хөй ажылчын суурлар өзүп үңгүлээн.

Улустун ниити чекетелишкенини көрүнүктелешкенини чуртун национал орулганының өзүлдэи болуп турар. 1953 чылдың бюджетин эзугаар күрүне орулгаларының ниити түңү 1950 чылдынга демделээрге, 236 хуу өскөн, ынчаарга бүгү орулгаларың 60 хире хуузу күрүне болгаш кооператив бүдүрүлгелеринден олча-ажыктарың күсели-биле кирип турар болгаш чүгле хөй эвес кезин чоңдан кириилделерин күсели-биле кирип турар.

Күрүне болгаш профэвилелдери ажылчы чоннарыңны чуртталгазын сагыш салышкыны-биле болгаш кичээлгэ-биле хүрээлөвишаан, чуртун ишинде улус кадыкшылганың калбак четкиниң тургузуу туурар. Чуртун санаторийлеринге болгаш дыштанылга бажынынарында 1950 чылдынга демделээрге, 1952 чылда 12 катап хөй ажылчыннар дыштанып. 1953 чылда Кыдаттың эң эки дээр курорт черлеринге—Ханьчжоуга, Лушаниге, Бэйдайхэге болгаш өске-даа черлерге ажылчы чоннарыңны кадыкшылганың чаа черлери ажыттыгылаан.

Улус эрге-чагырганының чылдарында Кыдаттың ажылчы чоннарыңны мурнунда школаларың, техникумнарың болгаш институттарың экинжери калбаа-биле ажыттыгылаан. Он-он миллион ажылчынар, тараачынар болгаш оларның ажы-төлдери ам яныз-бүрү өөрелдиге черлеринде өөренип, боттарының культуртуг деңгелин бедидип, бүгү болдунар-ла билиглерин шимчээдиң ап турарлар. Ажылчы чоннарыңны культуртуг өөрелдэиниң эзулуг төлөтери ол ышкаш хөй саныг ордулар, культура бажынары, фабрика-завод клубтары болгаш улус библиотекалары апарган.

(СЭТА).

1953 чылда чинк үлөтүрүнүң системасында 138 бүдүрүлгелериниң туудушкуну болгаш реконструкциязы эгелээ. Хөй-хөй бүдүрүлгелер ажылдап кирип, чинк үлөтүрүнүң чаа төптери өзүп үңгүлээн.

Улус эрге-чагырганының чылдарында Кыдаттың ажылчы чоннарыңны мурнунда школаларың, техникумнарың болгаш институттарың экинжери калбаа-биле ажыттыгылаан. Он-он миллион ажылчынар, тараачынар болгаш оларның ажы-төлдери ам яныз-бүрү өөрелдиге черлеринде өөренип, боттарының культуртуг деңгелин бедидип, бүгү болдунар-ла билиглерин шимчээдиң ап турарлар. Ажылчы чоннарыңны культуртуг өөрелдэиниң эзулуг төлөтери ол ышкаш хөй саныг ордулар, культура бажынары, фабрика-завод клубтары болгаш улус библиотекалары апарган.

(СЭТА).

Туттурган итали шериглерни ССРЭ-ден дедир чандылары

РИМ. ССРЭ-ниң Италияда элчин Костылев амнистия дугайында ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарлыы-биле дүүшүрү азы ССРЭ-ниң Дээди судунуң тодаргайлаанын эзугаар туттурган 27 итали шериглерни хуусаазының бетинде хостаанын болгаш Совет Эвилелиниң Италияге дедир чорудар деп турарын Италияның министрлер чөвүлелиниң даргазы болгаш даштыкы херектер министри Пеллага дыңнаткан. Ол туттурган шериглер бодунун үезинде боттарының үлүгеткен кем-буруулары дээш шиттирген турганнар. Бир туттурган итали шеригни оң кеземче хуусаазын эрттиргени-биле холбаштыр ССРЭ-ден Италияге дедир чорудар деп турар.

Элчин Костылев дээрги Пеллага чогуур нотаны база тывыскан, совет девискээрде өске кандыг-даа туттурган итали шериглер чок болуп турар болгаш үстүңде айтылган 28 кижини ССРЭ-ден чорударга туттурган итали шериглерни ССРЭ-ден дедир чорудары бүрүнү-биле доозулганы ол болур деп чүвени ында айтып турар.

Оң-чүле кады ССРЭ-ниң Дээди суду туттурган шериг эвес 6 итали шериг хуусаазының бетинде хостап үндүргенин болгаш дедир чорудар деп турарын дээрги Пеллага элчин дыңнаткан. Олар боттарының үлүгеткен кем-буруулары дээш кеземчезин эрттиргенер.

(СЭТА).

Делегейниң Сталинчы шаңгалын Сахиб Синг Сокейге тывысканы-биле Индия чоргаарланып турар

ДЕЛИ. «Улустар аразына тайбыны быжыккалары дээш» делегейниң Сталинчы шаңгалын генерал-майор Сокейге тывысканының дугайында «Свадхината» солунуң бодунун редакция чүүлдүнде бижип турары болза: «Индияның бүгү улуг бодунун төлөткүчү огу — эртемден Сокейни байырлап турар. Сахиб Синг Сокейге көргүстүнгөн алдар — ол дээрге, Индияның тайбынга ынакшыдыгы бүгү улугуңа көргүс-

түнгөн алдар-дыр. Эртемден Сокейге тайбының Сталинчы шаңгалы тывыскан чорук, тайбың дээш демиселди күштөлдирер деп хүндүлүг харыскалганы Индияга онаап турар».

«Генерал Сокейге көргүстүнгөн алдар-биле тайбың талалакчыларың индий шимчээшкени чоргаарланып турар» деп Пенджабтың «Ная замана» солун бижип турар.

(СЭТА).

Англи ажылчы чоннарыңның ажыл соксадышкының демисели

ЛОНДОН. 1953 чыл болза, англи ажылчы чоннарыңны боттарының эргелери дээш, амдырал деңгелин бедидери дээш демиселини күштөлдирер чоруктуң демдээниң ааа-биле эркен. Чуртун ишинге чыл дургузууда элээн хөй улуг ажыл соксадышкынары болгулаан. Оларның аразында машина туудугуларының болгаш судно туудугуларының бүгү-ниити ажыл соксадышкыны, электрктөрүн, Бирмингамның автомобиль туудугуларының, Лондонуң транспортчуларының болгаш өскөдөрүнүң-даа ажыл соксадышкынары онза ужур-уткалыг болган. Машина туудугуларының болгаш судно туудугуларының ажыл соксадышкыныга 2 миллион ажыг киж киришкен.

«Бирмингам пост» солунуң сан медээзин эзугаар алтырга, Англияның чүгле төп графстволарында ажыл соксадышкынарының түнелинде 1952 чылдынга демделээрге, оортан 10 катап хөй, 370 муң киж—хүннер шыкылдыртылган.

Чуртун күш-ажылчы чоңунуң барык дөрттүк бири—5 миллион ажыг англи ажылчынар чаа 1954 чылда ажыл төлевирин бедидер дугайында негелделер-биле уткааннар.

(СЭТА).

Аргентина чогаалчы Мариа Роса Оливерге тайбыңның шаңгалын болгаш алдын медалды тывысканы

БУЭНОС-АЙРЕС. Бүгү делегейге тайбыны быжыккаларыңның талазы-биле ажылга идепкейлиг кириилгези дээш сурагылы аргентин чогаалчы Мариа Роса Оливер Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң шитти